

Hamdi Varoğlu (1901, İstanbul-1968, İstanbul)

Fıkra yazarı, çevirmen. Turizm Bakanlığında çalıştı, Başbakanlık Basın Yayın Genel Müdürlüğü İstanbul Müdürlüğü görevinde bulundu. Uzun yıllar *Cumhuriyet* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. Çok sayıda dünya klasiğinin yanı sıra “Emile Zola’nın romanlarını akıcı, büyüleyici Türkçesiyle bize kazandırmış”tır (Selim İleri). Attilâ İlhan’ın ifadesiyle “en iyi Zola çevirmenidir”.

Hamdi Varoğlu’nun *Bir Aşk Sayfası* çevirisi, eserin Türkçedeki ilk çevirisidir ve ilk olarak 1944-45 yıllarında Maarif Vekilliği (Milli Eğitim Bakanlığı) tarafından iki cilt halinde yayımlanmıştır.

Eserin orijinal adı:

Une Page d'Amour

EMILE ZOLA

BİR AŞK SAYFASI

ROMAN

TÜRKÇESİ
HAMDİ VAROĞLU

yordam
edebiyat

Yordam Edebiyat: 80 • Bir Aşk Sayfası • Emile Zola
ISBN 978-605-172-387-7 • Türkçesi: Hamdi Varoğlu
Kitap Editörü: Elif Aksu Kaya-Eda Sezgin • Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç
Sayfa Düzeni: Gönül Göner • Birinci Basım: Ekim 2020
© Yordam Kitap, 2018

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 44790)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat: 3 34110 Çađalođlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • W: www.yordamkitap.com • E: info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat
www.instagram.com/yordamkitap

Baskı: İnkılâp Kitabevi Baskı Tesisleri (Sertifika No: 44066)
Çobançeşme Mah. Altay Sok. No: 8
Yenibosna / Bahçelievler - İstanbul
Tel: 0212 496 11 11

BİR AŞK SAYFASI

ROMAN

EMILE ZOLA ROMANLARI

İlk Dönem Romanları

1. *La Confession de Claude – Claude'un İtirafı* (Yayımlanış tarihi: 1865)
2. *Le Vœu d'une Morte – Ölü Bir Kadının Dileği* (1866)
3. *Thérèse Raquin – Thérèse Raquin* (1867)
4. *Les Mystères de Marseille – Marsilya'nın Gizemleri* (1867)
5. *Madeleine Férat – Madeleine Férat* (1868)

Rougon-Macquart Dizisi

1. *La Fortune des Rougons – Rougon'ların Yükselişi* (1871)
2. *La Curée – Tazı Payı* (1872)
3. *Le Ventre de Paris – Paris'in Karnı* (1873)
4. *La Conquête de Plassans – Plassans Papazı* (1874)
5. *La Faute de l'Abbé Mouret – Rahip Mouret'nin Günahı* (1875)
6. *Son Excellence Eugène Rougon – Ekselansları Eugène Rougon* (1876)
7. *L'Assommoir – Meyhane* (1877)
8. *Une Page d'Amour – Bir Aşk Sayfası* (1878)
9. *Nana – Nana* (1880)
10. *Pot-Bouille – Apartman* (1882)
11. *Au Bonheur des Dames – Kadınların Mutluluğuna* (1883)
12. *La Joie de Vivre – Yaşama Zevki* (1884)
13. *Germinal – Germinal* (1885)
14. *L'Oeuvre – Eser* (1886)
15. *La Terre – Toprak* (1887)
16. *Le Rêve – Hülya* (1888)
17. *La Bête Humaine – İçimizdeki Hayvan* (1890)
18. *L'Argent – Para* (1891)
19. *La Débâcle – Yıkılış* (1892)
20. *Le Docteur Pascal – Doktor Pascal* (1893)

Üç Şehir Dizisi

1. *Lourdes* – Lourdes (1894)
2. *Roma* – Roma (1896)
3. *Paris* – Paris (1898)

Dört İncil Dizisi

1. *Fécondité* – Döl Bereketi (1899)
2. *Travail* – Emek (1901)
3. *Vérité* – Gerçek (1903)
4. *Justice* – Adalet (tamamlanmadı)

EMILE ZOLA HAKKINDA

Çocukluğu ve Gençliği

Emile Zola, 2 Nisan 1840'ta Paris'te dünyaya gelir. Babası İtalyan mühendis François Zola, annesi Fransız Emilie Aubert'dir. Zola üç yaşındayken, aile Fransa'nın güneyindeki Aix-en-Provence kentine taşınır. Baba François Zola bu kent için büyük bir su kanalı projesi tasarlar; belediye Zola'nın projesine onay verir ve bugün de aynı adı taşıyan Zola barajının yapımı için çalışmalara başlanır. Fakat projenin başlamasından kısa bir süre sonra, Emile Zola yedi yaşındayken, babası hayatını kaybeder. Babanın beklenmedik ölümü, o güne dek rahat bir yaşam süren Zola ailesini büyük borçlarla karşı karşıya bırakır. Maddi güçlüklerin yanı sıra, anne Zola eşinin kanal projesindeki haklarını tescil ettirmek için yıllarca sürecek bir hukuk mücadelesine girişir.

Emile Zola ortaokulda burslu olarak okuduğu Bourbon Koleji'nde geleceğin ünlü ressamı Cézanne ve bilimci Jean-Baptistin Baille ile tanışır. Zola, Cézanne ve Baille, "üç ayrılmazlar" adını alacak denli yakın arkadaş olur. Edebiyatla bu yaşlarda ilgilenmeye başlayan Zola, Alexandre Dumas ya da Eugène Sue gibi dönemin çok okunan yazarlarını yutarcasına okumaktadır. Daha sonra bir öğretmeni sayesinde Victor Hugo'yu, Lamartine'i, Alfred de Musset'yi keşfeder ve Musset'nin etkisiyle ilk şiirlerini yazmaya başlar.

1857 yılında babasının ardından ikinci ölüm acısını yaşar ve çok sevdiği anneannesini kaybeder. Hem bu ölümün etkisi hem de ailenin maddi durumunun iyice bozulmasıyla birlikte anne Zola Paris'e taşınmaya karar verir ve ertesi yıl oğlunu da yanına aldırır. Emi-

le Zola yeniden Paris'e geldiğinde 18 yaşındadır. Bir yandan burslu olarak lisede okumakta, diğer yandan şiir ve tiyatro oyunları yazmaktadır. Okul hayatı parlak değildir. Diplomasını almak için geçmesi gereken olgunluk sınavında (*bakalorya*) başarısız olur ve okulu bırakır.

Düşük bir maaşla doklarda kâtip olarak çalışmaya başlar. Fakat 1860-61 kışında ağır bir ruhsal bunalım geçirerek işten ayrılır. Yaklaşık iki yıl sefalet derecesinde yoksul bir hayat yaşar. Fransız tarihçi ve edebiyat eleştirmeni Henri Guillemin, *Zola: Efsane ve Gerçek* adlı kitabında, yazarın yirmi-yirmi iki yaşlarını kapsayan bu dönemin onun yazgısında belirleyici bir önem taşıdığını belirtir. Guillemin'e göre, ileride "yoksulların tarafı"ndan kulaktan dolma bilgilerle bahsetmemesini bu yıllara borçludur Zola, çünkü açlığın, soğğun, pis ve sefil otellerin ne olduğunu yaşayarak öğrenmiştir.

1862 yılında kâtip olarak Hachette Yayınevi'nde çalışmaya başlar, kısa sürede reklam şefliğine yükselir. Maddi durumu düzelmeye başlamıştır. Babasından dolayı İtalyan uyuğunda olan Zola, Fransız vatandaşlığını da aynı yıl içinde alır. Bu dönem aynı zamanda gazete yazarlığına adım attığı ve ilk kitap eleştirilerini yayımlamaya başladığı dönemdir.

İlk kitabı olan *Ninon'a Öyküler* 1864'te yayımlanır. Hachette Yayınevi'nde edebiyat ve düşünce dünyasının önemli kişileriyle tanışan Zola, buradaki laik ve liberal ortamdan etkilenir. Siyasi görüşleri açısından inançlı bir cumhuriyetçidir. Goncourt Kardeşler ya da Sainte-Beuve gibi ünlü yazarlarla yazışmaya başlar. Özellikle Taine ve Littré'ye hayranlık duyar. Edebiyat anlayışını oluştururken, en çok Taine'in sanat ve tarih hakkındaki görüşlerinden ve önemli eseri *Deneysel Tıbbı Giriş*'i 1865'te yayımlayan Fransız fizyolojist Claude Bernard'dan etkilenecektir.

Okul arkadaşı Cézanne ile dostluğu Paris'te de sürmekte, Zola onun aracılığıyla Pissarro, Manet gibi *izlenimcilik* akımını geliştiren ressamlarla bir araya gelmektedir. Bu ressamların eserleri Salon'a*

* Salon: Paris Güzel Sanatlar Akademisi'nin ilki 1673 yılında düzenlenmiş olan resmî sanat sergisidir. 1800'lerin sonuna dek dönemin en önemli sanat olayı olarak kalmıştır. -ed.

kabul edilmediğinde, onların yenilikçiliğini savunan onlarca gazete yazısı yazar, bu desteğini yıllarca sürdürür. Edebiyata bakışının şekillenmeye başladığı, doğalcılık (*natüralizm*) akımının ilk düşüncelerini oluşturduğu bu dönemde Zola, izlenimcilerin sanat anlayışına yakınlık duymuştur.

Zola'nın gençlik yıllarıyla ilgili otobiyografik yanlar taşıyan *Claude'un İtirafı* adlı eser 1865'te yayımlanır. 1866 yılında Zola, yaşamını artık yalnızca yazarak sürdürmeye karar vererek Hachette Yayınevi'ndeki işinden ayrılır. Maddi güçlükler yeniden başlamıştır. Çeşitli gazetelerde *Ölü Bir Kadının Dileği*, *Marsilya'nın Gizemleri* gibi tefrika romanlar yayımlar. Ayrıca gazete yazılarını da sürdürmekte, başta II. İmparatorluğa muhalif *La Tribune* olmak üzere birçok gazeteye makaleler göndermektedir. Bu dönemin en önemli verimi, ilk büyük romanı sayılan *Thérèse Raquin*'in yayımlanışı olur. Bu roman önceki kitaplarından daha büyük bir başarı kazanır ve kısa sürede ikinci baskıyı yapar.

Rougon-Macquart Dizisi

1869 Zola'nın yaşamında bir dönüm noktasıdır. 1893'e dek, yani tam 24 yıl boyunca sürdüreceği ağır bir çalışmaya bu yıl başlar Zola: İkinci İmparatorluk dönemini her yönüyle anlatmayı amaçladığı yirmi kitaplık bir dizi tasarlar. Diziye *Rougon ve Macquart Aileleri: İkinci İmparatorluk Döneminde Bir Ailenin Doğal ve Toplumsal Tarihi* adını verir. Dizinin yedinci kitabı olan ünlü romanı *Meyhane*'ye yazdığı önsözde, bu çalışmanın planını 1869'da yaptığını, sonra da çok sıkı bir şekilde uyguladığını yazar.

Hayranı olduğu Flaubert'e ilk mektubunu da bu dönemde yazmıştır. İki yazar daha sonra çok sıkı dost olur, ilişkileri Flaubert'in ölümüne kadar kopmadan sürer. Flaubert'in aracılığıyla dönemin önemli yazarları Alphonse Daudet, Turgenyev ve Maupassant'la da tanışır.

Zola 1870 yılında Gabrielle-Alexandrine Meley ile evlenir. Bu sırada gazetelerde Fransa-Prusya savaşına ve İmparatorluğun politikalarına karşı son derece sert eleştiri yazıları kaleme almakta-

dır. Savaşın patlak vermesiyle birlikte karısını ve annesini alarak Marsilya'ya gider. Orada önce kendisi bir gazete çıkarmayı dener, maddi güçlüklerden ötürü yürütemez. Çeşitli gazeteler için muhabirlik yapmaya başlar, önce Bordeaux'da sonra Versailles'da toplanan meclisin çalışmalarını izleyip aktarır.

Rougon-Macquart dizisinin ilk kitabı olan *Rougon'ların Yükselişi* gazetede tefrika edildikten sonra 1871 yılında kitap olarak yayımlanır. Dönemin doğalcı yazarlarını ve izlenimci ressamalarını destekleyen yayıncı Georges Charpentier, Rougon-Macquart dizisinin haklarını satın alır. Böylelikle maddi açıdan rahatlayan Zola, tüm zamanını çalışmasına vererek her yıl düzenli olarak bir roman yayımlamaya başlar. 1872'de *Tazı Payı*, 1873'te *Paris'in Karnı*, 1874'te *Plassans Papazı*, 1875'te *Rahip Mouret'nin Günahı*, 1876'da *Ekselansları Eugène Rougon* yayımlanır. Bu arada makale ve incelemelerine de aralıksız devam etmekte, gazetelerde her yıl iki yüzün üzerinde yazı yayımlamaktadır.

Meyhane romanını yazmaya başladığı 1875 yılında yeniden bir sinirsel rahatsızlık yaşar. Roman 1876 yılında önce gazetede tefrika edilir ve büyük olay olur. Ancak 1877'de kitap olarak yayımlanabilir. *Meyhane*, Zola'ya hem büyük bir ün hem de Paris yakınlarındaki Médan kasabasından bir ev almasını sağlayacak kadar para kazandırır.

1878'de yayımlanan *Bir Aşk Sayfası* romanının başında Rougon ve Macquart ailelerinin soyağaçları ilk kez okura sunulur. 1880'de yayımlanan *Nana* satışa çıktığı gün 55.000 nüsha satılır, tıpkı *Meyhane* gibi sanat ve fikir çevrelerinde bir çalkantı yaratır.

Bu dönemde Zola, kendi edebiyat anlayışını ortaya koymak için arka arkaya makaleler yayımlamaktadır. Bu makaleleri 1880'de *Deneysel Roman* adını verdiği bir kitapta toplar. Bu kitabı *Doğalcı Romancılar, Tiyatroda Doğalcılık* gibi başka çalışmalar takip eder. Zola, döneminin pozitivist görüşlerinin etkisi altında, giderek bilimselleşen bir çağda ilhamını bilimden alan bir yöntemin romanı ilerleteceğine inanmış, "doğaya ve insana dair genel bir soruşturma" olarak gördüğü roman sanatında yöntemi ve gözlemi önemsemiş, doğalcı-

lıgın analitik ve deneysel bir yöntemden başka bir şey olmadığını yazmıştır. Fizyolojik bir yapıt yaratmaktan ya da hayattaki insanlık durumlarını bir hekimin laboratuardaki çalışması gibi tecrübe etmekten söz etmesi eleştirilere konu olarak gülünç ve dogmatik bulunmuştur. Fakat asıl ağır eleştirileri, “Doğalcılık çıplaklıktır” görüşü uyarınca, gerek toplumu gerekse de bireyi, kontrol edemediği itkileri ve tutkularıyla, kötü ve aşağılık yanlarıyla, yüceliğinin yanı sıra sefilliğiyle ortaya koymaktan çekinmediği eserleriyle almıştır.

1880 yılına gelindiğinde, arka arkaya yakın dostu Flaubert’i ve annesini kaybeder. Bu iki ölüm onu derinden etkiler. Hem bu ölümlerin acısı hem de aşırı çalışmanın yorgunluğuyla çok ciddi bir ruhsal ve fiziksel çöküntü yaşar.

1882’de *Apartman*, 1883’te *Kadınların Mutluluğuna* yayımlanır. Bu dönemde Zola’nın ünü giderek Fransa sınırlarını aşmaktadır. 1883 yılında yine yakın dostları olan Manet’yi ve Turgenyev’i kaybeder. Ruhsal olarak zor zamanları sürmektedir. Aynı yıl sosyalist milletvekili Alfred Giard ile tanışır ve onun ikna etmesiyle maden işçileri hakkında bir roman yazmayı tasarlar. 1884 yılında Anzin’e gider, madenlerde bilgi toplamaya başlar, İşçi Partisi’nin toplantılarına katılır. 1884’te yayımlanan *Yaşama Zevki*’nin ardından *Germinal* 1885 yılında yayımlanır. Roman önemli bir başarı kazanır, ancak tiyatro uyarlaması sansüre takılır ve jandarmaların işçilere ateş açtığı sahne nedeniyle yasaklanır. Zola gazetelerde sansüre karşı sert eleştiri yazıları yazar ama oyunun sergilenmesini sağlayamaz.

Sansüre karşı sürdürdüğü mücadelenin bir diğer gerekçesi de bir rahip ile laik bir öğretmen arasındaki gayrimeşru ilişkiyi anlatan romanı nedeniyle bir ay hapse mahkûm edilen doğalcı yazar Louis Desprez’in durumudur. Zola, Desprez’yi hapisanede ziyaret eder, bir yazarın yazılarından ötürü tutuklanmasını kınayan yazılar yayımlar.

1886 yılında Zola ile Cézanne’in arasını bozduğu ileri sürülen *Eser* adlı roman, 1887’de *Toprak* yayımlanır. *Toprak* beş genç yazarın *Le Figaro* gazetesinde yayımlanan çok şiddetli bir eleştiri yazısına hedef olur. Bu genç yazarları Zola’nın eski arkadaşı olan Alphonse

Daudet'nin teşvik ettiği iddia edilmiştir. Yine aynı dönemde edebiyatçı dostu Anatole France, Zola hakkında “*Daha önce hiç kimse insanlığı aşığılamak için bu kadar çaba harcamadı,*” diye yazar. Zola aynı gazetede bir yanıt yayımlarsa da bu genç yazarlarla polemige girmekten kaçınır.

1888’de *Germinal*’in tiyatro uyarlaması için bakanlar kurulundan izin çıkar, fakat romanın epeyce kırpılıp yumuşatılarak sahneye aktarılması Zola’yı öfkelenendir. Tiyatronun yöneticileriyle kavga eder ve ilk gösterime gitmez. Oyun pek sönük bir başarı elde eder. Aynı yıl içinde *Hülya* romanı yayımlanır ve Zola’ya *Légion d’Honneur* nişanı verilir.

1888 yılında genç bir çamaşırıcı kız olan Jeanne Rozerot ile birlikte olmaya başlayan Zola’nın, 1889’da Denise adını verdiği kızı, 1891’de Jacques adını verdiği oğlu dünyaya gelir. 1889 yılında birçok resminde yanında görülen köpeği Fanfan’ın ölümü yazarı altüst eder. Aynı yıl Fransız Akademisi’ne üye olmak için adaylığını koyan Zola akademiye kabul edilmez. 1897’ye kadar tam sekiz kez başvuru olacak ama hiçbirinde alınmayacaktır. Bu sırada Zola’nın kitaplarını yayımlayan İngiliz yayıncı da bazı romanların müstehcen bulunması nedeniyle üç ay hapis cezasına çarptırılır.

1890 yılında Rougon-Macquart dizisinin on yedinci kitabı olan *İçimizdeki Hayvan*, 1891’de ise *Para* yayımlanır. Zola bu romanlardan ilkinin hazırlığını Havre demiryolu işçilerini gözlemleyip lokomotiflerde seyahat ederek, ikincinin hazırlığını ise Paris borsasında günler geçirerek yapmıştır. 1891’de Fransa Edebiyatçılar Derneği’nin başkanlığına seçilir. Başkanlığı döneminde yine özellikle sansür konusunda makaleler, açık mektuplar yayımlar. Aynı yıl karısı Alexandrine, Zola’nın Jeanne Rozerot ile gizli ilişkisini öğrenir ve karı koca arasında büyük bir kriz yaşanır.

1892 yılında II. İmparatorluk’un çöküşünü anlattığı *Yıkılış* adlı romanı yayımlanır ve büyük bir başarı kazanır. 1893’te *Doktor Pascal*’ın yayımlanmasıyla birlikte Rougon-Macquart dizisi sona erer. Yayıncısı Charpentier dizinin bitişini kutlamak için Boulogne ormanında büyük bir ziyafet verir.

Dreyfus Olayı ve Son Yılları

Zola, Rougon-Macquart dizisinin ardından Üç Şehir adını verdiği yeni bir diziye girişir. Modern toplumda dinin yerini tartıştığı üçlemenin ilki olan *Lourdes* 1894'te yayımlanır. Kitap ortaya çıkar çıkmaz gerek kilisenin gerekse sağ cenahın şiddetli eleştirileriyle karşılaşılır, öte yandan bir ayda yüz yirmi bin adet satarak Zola'nın en çok okunan romanlarından biri olur. Dizinin diğer iki kitabı *Roma* 1896'da, *Paris* 1898'de yayımlanır.

Sanatıyla ilgili konularda o güne dek onlarca fikir kavgasına tutuşmuş olan Zola'yı ilk kez doğrudan siyasi bir olayda tutum alma-ya iten Dreyfus olayı yazarın dikkatini bu dönemde çeker. Fransız ordusunda yüzbaşı olan yahudi asıllı Alfred Dreyfus, 1894 yılında casuslukla suçlandığı düzmece bir yargılama süreci sonunda müebbet hapis cezasına çarptırılmış ve cezasını çekmek üzere Şeytan Adası'na gönderilmiştir. Zola önce *Le Figaro* gazetesinde toplumda yükselen yahudi düşmanlığını eleştiren bir yazı yayımlar. Ardından, yüzbaşının suçsuzluğuna inandığı için, unutulmaya yüz tutan bu davayla daha aktif bir biçimde ilgilenmeye başlar ve aynı gazetede peş peşe üç makale daha yayımlar. Bu makaleler Fransa'da büyük gürültü koparır. 1898 yılında ise cumhurbaşkanına hitaben yazdığı ünlü *J'Accuse (Suçluyorum)* başlıklı açık mektup yayımlanır. Hakkında dava açılır, bir yıl hapis ve 3000 frank para cezasına çarptırılır. Mahkûmiyet kararı temyize gider, Yargıtay cezayı onaylar. Yakın dostlarının Paris'i terk etmesi için ikna ettiği Zola, cezanın kesinleştiği günün akşamı İngiltere'ye gider ve bir yıl kadar Londra yakınlarında yaşar. 1899 yılında Dreyfus davasının yeniden görülmeye başlanmasıyla Zola da Fransa'ya geri döner. Dreyfus bu kez daha hafif bir cezaya çarptırılır. Zola bu mahkûmiyet kararıyla ilgili de bir makale yayımlar. Dreyfus'un suçsuzluğu ancak Zola'nın ölümünden sonra kesinleşir.

Bir yandan bu siyasi kavgayı sürdürürken, diğer yandan da ideal bir toplum için en önemli gördüğü dört başlık olan doğurganlık, çalışma, hakikat ve adalet konularında Dört İncil adını verdiği bir diziye başlar Zola. Dizinin ilk kitabı *Döl Bereketi* 1899'da, ikinci ki-

tap *Emek* ise 1901’de yayımlanır. İşçi dernekleri bu kitabın şerefine Zola için bir yemek düzenler. Aynı yıl Dreyfus davasıyla ilgili makalelerini, bu konudaki ilk makalelerinden birinin son cümlesi olan ünlü “*Hakikat yürüyor ve onu hiçbir şey durduramayacak*” cümlesine gönderme yaparak *Hakikat Yürüyor* adıyla bir kitapta toplar.

Emile Zola, 28 Eylül 1902 gecesi Paris’teki evinde, baca tıkanıklığının yol açtığı gaz zehirlenmesi sebebiyle hayatını kaybeder. Bu ölümün bir kaza değil Dreyfus olayıyla ilgili bir suikast olduğu konusunda şüpheler doğsa da olay kayıtlara kaza olarak geçer. Zola 5 Ekim 1902’de Montmartre Mezarlığı’na gömülür. Altı yıl sonra, Haziran 1908’de, külleri törenle Panthéon’a nakledilir. Törene katılan Alfred Dreyfus orada silahlı saldırıya uğrar ve yaralanır.

Dört İncil’in üçüncü kitabı olan, Zola’nın Dreyfus olayından esinlenerek yazdığı *Gerçek* yazarın ölümünden sonra yayımlanır, fakat dördüncü kitap olan *Adalet* ne yazık ki tamamlanamamıştır.

ROMANDA SIK GEÇEN ÖZEL İSİMLERİN OKUNUŞLARI

Arlequin	: Arlöken	Meudon	: Mödon
Aurélie	: Orelî	Montmartre	: Monmartr
Berthier	: Bertîye	Mouret	: Mure
Blanche	: Blanş	Noémi	: Noemi
Bodin	: Boden	Notre-Dame-	
Boulogne	: Buloyñ	de-Grâce	: Notr-Dam-dö-Gras
Charles	: Şarl	Passy	: Pasi
Chavigny	: Şavinyî	Pauline	: Polin
de Chermette	: dö Şermet	Petites-Maries	: Pötît-Mari
Deberle	: Döberl	Pierre	: Piyer
Eaux	: O	Polichinelle	: Polişinel
Fétu	: Fetü	Rambaud	: Rambo
Florence	: Florans	Raynouard	: Reynuar
Guiraud	: Giro	Rosalie	: Rozali
Hélène Grandjean	: Elen Granjan	Saint-Jacques	: Sen-Jak
Henri	: Anri	Saint-Vincent-de-	
Invalides	: Envalid	Paul	: Sen-Vensan-dö-Pol
Jeanne	: Jan	Seine	: Sen
Joue	: Juv	Sophie	: Sofî
Juliette	: Jülyet	Tissot	: Tisso
Lecomte	: Lökont	Trocadéro	: Trokadero
Letellier	: Lötölye	Trouville	: Truvîl
Levasseur	: Lövasör	Tuileries	: Tüilri
Lucien	: Lüsÿen	Vineuse	: Vinöz
Malignon	: Malinyon	Zéphyrin Lacour	: Zefiren Lakur
Marguerite	: Margörit		

BİRİNCİ BÖLÜM

I

KANDİL, şöminenin üstünde, bir kitabın arkasında, mavimtırak bir fanusun içinde yanıyor, kitabın gölgesi odanın yarısını tamamıyla loşlukta bırakıyordu. Bu, geridonla* kanepayı sıyırıp geçen, kadife perdelerin kalın katmerlerini dolduran, iki pencere arasına yerleştirilmiş, pelesenk ağacından elbise dolabının aynasını gök rengine boyayan sakın bir ışıktı. Odanın kibar düzeni, perdelerin, mobilyanın ve halının o mavi rengi, gecenin bu saatinde belli belirsiz bir bulut yumuşaklığı alıyordu. Pencerelerin karşısında, gölge tarafında da, yine kadife perdeli olan karyola, yalnızca çarşafın soluk beyazlığı ile ışılan siyah bir yığın görüntüsü veriyordu. Hélène ellerini kavuşturmuş, o sakın ana ve dul kadın haliyle, hafif hafif soluk alıyordu.

Sessizliğin ortasında saat biri çaldı. Mahalledeki gürültüler dinmişti. Trocadéro'nun bu yüksek kısımlarına, Paris'in yalnız uzaktan duyulan uğultusu geliyordu. Hélène'in nefesi o kadar hafifti ki göğsünün iffetli çizgisini bile kabartmıyordu. Bir şeye kulak verdiği sırada kendinden geçmiş gibi başı eğik; düzgün profili, sımsıkı tutturulmuş kestane rengi saçlarıyla, sakın ve derin bir uykuya dalmıştı. Odanın dip tarafında, ardına kadar açık, küçük bir oda kapısı, duvarda karaltılarla dolu dört köşe bir oyuk halinde duruyordu.

Hiçbir gürültü duyulmuyordu. Saat bir buçuğu çaldı. Bütün odayı yokluğa gömen bu derin uykunun ortasında, sarkaç hafif-

* Geridon: Servis arabası. Üzerinde bazen ocak bölümü de yer alır, ön hazırlığı yapılmış yemekler burada servise hazır hale getirilir. -ed.

leyen bir sesle işliyordu. Kandil uyukliyordu, mobilyalar uyukliyordu; geridonun üstünde, sönük bir lambanın yanında bir elişi uyukliyordu. Hélène uykuda ciddi ve halim halini muhafaza ediyordu.

Saat ikiyi çalınca, bu sessizlik bozuldu, yandaki küçük odanın karanlıklarından bir inilti işitildi. Sonra bir çarşaf hışırtısı oldu, sessizlik tekrar başladı. Şimdi tıkanmış bir nefes işitiliyordu. Hélène kımıldamamıştı. Fakat birdenbire doğruldu. İstırap çeken bir çocuğun belli belirsiz kekeleyişiyle uyanmıştı. Hâlâ uyku sersemi, ellerini şakaklarına götürdüğü sırada, boğuk bir feryat duyup halının üzerine atladı.

“Jeanne! Jeanne! Nen var? Cevap ver!” diye seslendi.

Çocuk ses çıkarmayınca söylendi, bir yandan da koşarak kandili aldı:

“Eyvahlar olsun! Çocuk iyi değildi, uyumamalıyım.”

Tekrar ağır bir sessizliğe gömülen bitişik odaya hızla girdi. Yağ dolu kandil, tavanı yalnızca yuvarlak bir benekle aydınlatan titretek bir ışık veriyordu. Hélène demir karyolanın üstüne eğildi, önce hiçbir şey seçemedi. Sonra mavimtırak ışıktaki fırlatılmış çarşafın ortasında Jeanne’ı, kaskatı kesilmiş, başı arkaya devrilmiş, boynunun adaleleri gerilmiş ve sertleşmiş bir halde gördü. Zavallı sevgili yüzü bir gerilmeye çirkinleşiyordu, açık gözleri perdelerin kornişine dikilmişti.

Hélène:

“Eyvah! Eyvah! Ah tanrım! Evladım ölüyor,” diye haykırdı.

Sonra kandili bıraktı, titretek elleriyle kızının vücudunu yokladı. Nabzını bulamadı. Kalp duruyor gibiydi. Ufacık kollar, ufacık bacaklar şiddetle geriliyordu. O zaman Hélène çılgına döndü, dehşete kapıldı, kekelemeye başladı:

“Evladım ölüyor! Yetişin! Evladım! Evladım!”

Tekrar yatak odasına girdi, nereye gittiğini bilmeden, çırpına çırpına odanın içinde dört döndü; sonra tekrar çocuğun odasına girdi, yine karyolanın önüne kapandı, boyuna imdat çağırırdı.

Jeanne'ı kolları arasına almış, saçlarını öpüyor, ellerini vücudunda dolaştırıyor, cevap vermesi için yalvarıyordu. Bir kelime, bir kelimecik. Neresi ağrıyordu? Geçen günkü ilaçtan bir kaşık ister miydi? Hava alsa acaba düzeler miydi? Soruyor, onun konuştuğunu işitmek istiyor, ısrar ediyordu:

“Söyle bana, Jeanne, ah! Söyle bana, haydi, söyle, rica ederim!”

Tanrım! Ne yapacağını bilemiyordu! Böyle, birdenbire, gece vakti! Işık bile yoktu. Zihni karışıyordu. Kızıyla konuşmaya devam ediyor, soru soruyor, onun yerine kendisi cevap veriyordu. Zoru midesindendi; hayır, boğazındandı. Bir şey değildi, geçerci. Sakin olmak lazımdı. Hélène bir yandan da kendi zihnini toplamaya çalışıyor, fakat kızını kolları arasında kaskatı hissettikçe fenalıklar geçiriyordu. Onun titreye titreye, soluk almadan yatışına baktı; bir çıkar yol bulmaya, haykırma ihtiyacına karşı koymaya çalışıyordu. Birdenbire kendini tutamayıp çığlık attı.

Seslene seslene yemek odasından ve mutfaktan geçti:

“Rosalie! Rosalie! Çabuk, bir doktor! Evladım ölüyor!”

Mutfağın arkasında küçük bir odada yatan hizmetçi kız feratlar kopardı. Hélène koşa koşa geri dönmüştü. Bu buz gibi şubat gecesinin soğuşunu duymuyormuş gibi, sırtında gecelikte dolaşp duruyordu. Bu hizmetçi kız evladını öldürecek miydi? Aradan bir dakika ya geçmiş ya geçmemişti. Tekrar mutfağa gitti, yine odaya döndü. Sonra hışımla, el yordamıyla beline bir eteklik geçirdi, omuzlarına bir atkı aldı. Eşyaları tartaklıyor, huzurla uyuyan bu derli toplu odayı umutsuzluğunun şiddetiyle dolduruyordu. Sonra ayağında terlikler, kapıları açık bırakarak, ancak kendisinin bir doktor getirebileceği düşüncesiyle binanın üç katını indi.

Kapıcı kadın kapının ipini çekince, Hélène, kulakları uğultularla dolu, akli darmadağın bir halde kendini dışarıda buldu. Vineuse Sokağının alt başına doğru hızla indi, Jeanne'ı vaktiyle tedavi etmiş olan Doktor Bodin'in kapısını çaldı; bitmez tükenmez bir zaman sonra bir hizmetçi kadın kapıyı açtı, doktorun

bir loğusaya gittiğini söyledi. Hélène kaldırım üzerinde sersem sersem kaldı.

Passy'de başka doktor tanımıyordu. Bir süre evlere baka baka sokakları dolaştı. Buz gibi soğuk, hafif bir rüzgâr esiyordu; Hélène, ayağında terlikleriyle, akşamdan yağın ince bir kar tabakası üzerinde yürüyordu. Kızı gözünün önünden gitmiyor, derhal bir doktor bulamadığı için onu kendi eliyle öldürdüğü düşüncesinin ıstırabı zihnini dolduruyordu. O sırada, Vineuse Sokağı'nın üst başına doğru dönerken, bir kapı çingırağına yapıştı. Rasgele soracaktı, belki bir adres verirlerdi. Kapı çabuk açılmadığı için bir kere daha çaldı. Rüzgâr incecik etekliğini bacaklarına yapıştırıyor, saçlarının lülelerini uçuşturuyordu.

Nihayet bir uşak gelip kapıyı açtı, Doktor Deberle'in yattığını söyledi. Hélène bir doktor evinin kapısını çalmıştı, demek ki tanrı hâlâ yanındaydı! O zaman içeri girmek için uşağı itti.

"Evladım, evladım ölüyor! Söyleyin doktora, gelsin," deyip duruyordu.

Ev, duvarları kumaşlarla kaplı, küçük bir konaktı. Hélène uşakla didişerek, bütün itirazlara çocuğunun ölmek üzere olduğu cevabını vererek, birinci kata kadar çıktı. Bir odaya girince beklemeye razı oldu. Fakat bitişik odada doktorun yataktan kalktığını duyunca, yaklaştı, kapının arkasından konuştu:

"Çabuk, mösyö, yalvarırım... Evladım ölüyor!"

Doktor, kravatını bile takmadan, sırtında bir ceketle yanına gelince, Hélène onu sürükledi, daha fazla giyinmesine meydan bırakmadı. Doktor onu tanımıştı. Bitişik evde oturuyordu, kendi kiracısıydı. Yolu kısaltmak için iki evin arasında bulunan bir ara kapıdan geçerek Hélène'i bahçeden dolaştırdığı sırada kadının hafızası birdenbire uyandı.

"Sahi," diye mırıldandı, "siz doktordunuz, biliyordum da üstelik... Görüyorsunuz ya, deliye döndüm... Çabuk olalım."

Merdivende doktorun öne geçmesini istedi. Evine tanrıyı getirirse ancak bu kadar hürmetle davranırdı. Yukarıda, Rosalie,

Jeanne'ın yanında kalmış, geridonun üstünde duran lambayı yakmıştı. Doktor içeri girer girmez bu lambayı aldı, hâlâ ısırapla kasatı yatan çocuğu iyice aydınlattı; yalnız, çocuğun başı kaymıştı, yüzünde hızlı kasılmalar dolaşıyordu. Doktor, dudakları kısık, bir dakika hiçbir şey söylemedi. Hélène panik içinde ona bakıyordu. Doktor, kendisine yalvaran bu ana bakışını görünce mırıldandı:

“Bir şey olmayacak... Ama çocuğu burada bırakmamak lazım. Havaya ihtiyacı var.”

Hélène kuvvetli bir hamleyle çocuğu omzuna aldı. Teselli veren sözünden dolayı doktorun ellerini öpeceği geliyor, yüreğine bir ferahlık yayılıyordu. Fakat Jeanne'ı kendi büyük karyolasına yatırır yatırmaz, zavallı küçük kızın vücudu şiddetli titremelerle kıvrandı. Doktor lambanın abajurunu çıkarmıştı, odayı beyaz bir aydınlık kaplıyordu. Gitti, bir pencereyi araladı, Rosalie'ye karyolayı perdelerin dışına çekmesini emretti. Hélène tekrar heyecana tutulmuş:

“Çocuğum ölüyor, mösyö! Baksanıza, baksanıza! Kızımı tanıyamaz oldum!” diyordu.

Doktor cevap vermiyor, dikkatli bir bakışla nöbeti izliyordu. Sonra:

“Yatağa girin, ellerini tutun, kendini tırmalamasın,” dedi. “Tamam, yavaş, hırpalamadan! Merak etmeyin, kriz akışına bırakılmalı.”

İkisi birlikte karyolanın üstüne eğilmiş, vücudu ani sarsıntılarla gerilen Jeanne'ı tutuyordu. Doktor, çıplak boynunu gizlemek için ceketini iliklemişti. Hélène omuzlarına alıverdiği atkıya sarınmış haldeydi hâlâ. Fakat Jeanne çırpınırken atkının bir ucunu çekti, ceketin üst düğmesini çözdü. Onlar bunun farkına varmadılar, ikisi de kendini görmüyordu.

Nöbet geçti. Çocuk büyük bir halsizliğe düşer gibi oldu. Doktor, çocuğun annesine krizin bittiğine ilişkin teminat vermekle beraber, yine tasalıydı. Gözleri hâlâ hastadaydı, sonra karyolanın duvar tarafındaki aralıkta duran Hélène'e kısa sorular sordu:

“Çocuk kaç yaşında?”

“On bir buçuk, efendim.”

Bir sessizlik oldu. Doktor başını sallıyor, eğilip Jeanne’ın kapalı gözkapagini kaldırıyor, mukozaya bakıyordu. Sonra başını kaldırıp Hélène’e bakmadan sorgusuna devam etti:

“Küçükken böyle krizler geçirdi mi?”

“Evet efendim, ama o krizler, altı yaşına basacağı sırada geçti. Çok çelimsiz çocuk. Birkaç günden beri keyifsiz görüyordum. Kramplar geçiriyordu, dalıp gidiyordu.”

“Ailenizde sinir hastalıklı kimseler var mıydı?”

“Bilmiyorum... Annem veremden öldü.”

Hélène bir sıkılganlık duyuyor, tımarhaneye kapatılmış bir ninesi bulunduğunu itiraf etmek istemeyerek tereddüt ediyordu. Bütün ecdadının hayatı facialıydı.

Doktor birdenbire:

“Dikkat edin, bir nöbet daha geliyor,” dedi.

Jeanne gözlerini açmıştı. Bir an şaşkın şaşkın, hiçbir şey söylemeden etrafına bakındı. Sonra bakışı sabitleşti, vücudu geriye devrildi, uzuvları gerildi ve katılaştı. Yüzü kıpkırmızıydı. Birdenbire sarardı, kül gibi oldu ve kasılmalar başladı.

Doktor:

“Bırakmayın,” dedi, “öteki elini de tutun.”

Odaya girdiği zaman üstünde küçük bir ecza çantası bıraktığı geridona koştu. Elinde bir küçük şişeyle dönüp geldi, bunu çocuğa koklattı. Fakat koklattığı bu ilaç, müthiş bir kamçı vuruşu gibi etki yaptı; Jeanne öyle bir sarsıldı ki annesinin elinden kurtuldu. Hélène kokuyu almıştı:

“Yok, yok, eter koklatmayın!” diye haykırdı. “Eter onu deli ediyor.”

İkisi birden çocuğu güçlkle tutabildiler. Küçük kızın vücudu şiddetle büzülüyor, âdeta iki kat oluyor, topuklarına ve ensesine yaslanarak yerinde doğruluyordu. Sonra tekrar düşüyor, iki tarafa sallanarak çırpınıyor, yatağın bir o yanına bir bu yanına

atılıyordu. Yumrukları sıkılmış, başparmağı avucunda bükülmüştü; zaman zaman ellerini açıyor, parmakları ayrık, boşlukta bir şeyler bulup sıkmak için aranıyordu. Eline annesinin atkısı geçti, ona yapıştı. Fakat Hélène'e asıl azap veren şey, kendi dediği gibi, kızını tanıyamaz oluşuydu. Çok şirin yüzlü olan zavallı meleğinin yüz çizgileri altüst olmuş, gözleri yuvalarının içinde kaybolmuş, mavimsi akları meydana çıkmıştı. Hélène:

“Rica ederim, bir şey yapın,” diye sızlandı. “Artık takatim tü-kendi, mösyö.”

Marsilya'da bir komşu kadının kızının böyle bir nöbet esnasında tıkanıp öldüğünü hatırlamıştı. Belki de doktor üzülmesin diye kendisini oyalıyordu. Aralıklı soluğu kesilmiş olan Jeanne'in son nefesini yüzünde duyacağını sanıyordu her an. O zaman, umutsuzluk içinde, merhametten ve dehşetten harap, ağladı. Gözyaşları, yorganı üzerinden fırlatmış olan çocuğun masum, çıplak vücuduna dökülüyordu.

Bu arada doktor, uzun, kıvrak parmaklarıyla Jeanne'in boynuna hafif hafif bastırmakla meşguldü. Nöbetin şiddeti azaldı. Jeanne hafifleyen bir çırpınmadan sonra hareketsiz kaldı. Vü-cudu upuzun, kolları iki yana açık, başı yastıkta ve göğsüne doğru eğik, yatağın ortasına uzanmıştı yine. Gören, bir çocuk İsa sanırdı. Hélène eğildi, onu alnından uzun uzun öptü. Yavaş sesle:

“Bitti mi?” diye sordu. “Acaba başka nöbet gelir mi dersiniz?”

Doktor kaçamaklı bir el işareti yaptı, sonra cevap verdi:

“Gelse de öteki nöbetler bu kadar şiddetli olmaz.”

Rosalie'den bir bardakla bir sürahi istemişti. Bardağı yarıya kadar doldurdu, iki ilaç şişesi daha çıkardı, bardağın içine sayılı damlalarla ilaç koydu, çocuğun başını tutup kaldıran Hélène'in yardımıyla, hastanın kısık dişleri arasına bu ilaçtan bir kaşık akıttı. Lamba çok yüksek, beyaz bir alev çıkararak yanıyor, eşyası devrilmiş odanın karmakarışıklığını aydınlatıyordu. Hélène'in yatarken bir koltuğun arkasına attığı giysiler yere kaymış, halının üzerinde yolu kapatıyordu. Doktor bir korseye bastı, ayağı

tekrar takılmasını diye onu yerden kaldırdı. Dağınık yataktan ve öteye beriye atılı duran bu çamaşırlardan bir mine çiçeği kokusu yükseliyordu. Bu, bir kadının bütün mahremiyetinin apaçık ortaya serilmesi idi. Doktor kendi gidip taşı aldı, bir bez ıslattı, Jeanne'in şakaklarına koydu. Soğuktan tir tir titreyen Rosalie:

“Madam, soğuk alacaksınız,” dedi. “Acaba pencereyi kapasak mı? Hava çok soğuk.”

Hélène:

“Hayır, hayır, pencere açık kalsın,” diye haykırdı. “Öyle değil mi, mösyö?”

Pencereden zaman zaman hafif bir rüzgâr giriyor, perdeleri kımıldatıyordu. Hélène bu rüzgârları hissetmiyordu. Halbuki atkı omuzlarından büsbütün kaymış, gerdanı meydana çıkmıştı. Arkasından, çözülen topuzundan beline kadar, tarazlanmış saçlar sarkıyordu. Çocuğuna düşkünlüğünden başka her şeyi unutmuş, daha atik davranabilmek için kollarını sıvayıp çıplak bırakmıştı. Doktor da onun karşısında, telaş içinde, Jeanne'in çekip kopardığı önü açık ceketini, yakası açılmış gömleğini aklına getirmiyordu.

“Çocuğu biraz doğrultun,” dedi. “Hayır, öyle değil... Elinizi bana verin.”

Hélène'in elini tuttu, çocuğun başının altına koydu; ona bir kaşık ilaç daha içirmek istiyordu. Sonra Hélène'i yanına çağırdı. Onu bir yardımcı gibi kullanıyor, Hélène de kızının daha sakinleşmiş gibi olduğunu göreyerek hürmet dolu bir uysallık gösteriyordu.

“Gelin... Ben dinlerken, siz çocuğun başını omzunuza dayayın.”

Hélène onun emrettiği şeyi yaptı. Bunun üzerine doktor, kulağını Jeanne'in göğsüne koymak için onun üstünden doğru eğildi. Yanağı, Hélène'in çıplak omzuna değmişti; çocuğun kalbini dinlerken anasının kalbinin çarptığını da işitecekti neredeyse. Doğrulduğu zaman, nefesi Hélène'in nefesine karıştı. Sükûnetle:

“Bu tarafta bir şey yok,” diyerek Hélène'i sevindirdi. “Yatırın, fazla rahatsız etmeyelim.”

Fakat yeni bir nöbet daha geldi. Bu, çok daha hafif oldu. Jeanne kesik kesik bir iki söz söyledi. Kısa aralıklarla iki nöbet daha gelip geçti. Çocuk bitkinleşmişti. Bu, doktoru tekrar endişelendirmiş göründü. Çocuğu yatırmış, başını çok yükseğe kaldırmış, yorganı çenesinin altına çekmişti. Bir saate yakın orada kaldı, soluğun normalleşmesini bekliyor gibiydi. Karyolanın öte tarafında, Héléne de kıınıldamadan bekliyordu.

Jeanne'in yüzünde yavaş yavaş bir huzur belirdi. Lamba onu sarı bir ışıkla aydınlatıyordu. Bir keçininki gibi zarif ve ince, biraz uzunca yüzü, nefis, oval şeklini tekrar alıyordu. Kapalı, güzel gözlerinin mavimtırak ve şeffaf geniş kapakları altında, bakışın siyah parlaklığı seziliyordu. İnce burnundan hafif bir soluk çıktı, irice ağzında belli belirsiz bir gülümseme göründü. Kuzguni siyah, dağınık saçlarının oluşturduğu örtü üzerinde böylece uyuyordu.

Doktor kısık sesle:

"Bu sefer artık bitti," dedi.

Sonra döndü, şişelerini yerine yerleştirdi, gitmeye hazırlandı. Héléne ona yaklaştı, yalvardı:

"Rica ederim, mösyö, beni bırakmayın. Birkaç dakika bekleyin. Ya yine nöbet gelirse... Onu siz kurtardınız."

Doktor artık korkacak bir şey kalmadığını anlatan bir işaret yaptı. Bununla beraber, Héléne'in içi rahat etsin diye kaldı. Héléne, Rosalie'yi yatmaya göndermişti. Biraz sonra, damları ağartan karın üzerinde tatlı, külrengi bir gün ışığı. Doktor pencereyi örttü. Héléne'le ikisi, derin sessizliğin ortasında, çok alçak sesle tek tük konuştular. Doktor:

"Tehlikeli hiçbir hastalığı yok, emin olun," diyordu. "Yalnız, bu yaşta, çocuğa çok iyi bakmak lazım... Düzenli, mutlu, sarsıntısız bir hayat geçirmesine dikkat edin özellikle."

Bir anlık sessizlikten sonra Héléne:

"O kadar narin, o kadar sınırlı ki," dedi. "Her zaman sözümü dinletemiyorum. Sudan sebeplerle öyle şiddetli sevinçleri ve ke-

derleri oluyor ki beni korkutuyor... Beni, başka bir çocuğu sevdiğim zaman hıçkırığa hıçkırığa ağlayacak kadar delice sever, kıskanır.”

Doktor başını salladı, onun sözlerini tekrar etti:

“Evet, evet, nazik, sinirli, kıskanç... Doktor Bodin tedavi ediyor, değil mi? Onunla konuşacağım. Ciddi bir tedavi usulü kararlaştırırız. Çocuk, bir kadın olarak sağlığının tam şeklini bulacağı devrede.”

Hélène doktoru bu kadar fedakâr görünce, bir minnettarlık hamlesiyle:

“Ah mösyö, girdiğiniz zahmetten dolayı size nasıl teşekkür edeyim,” dedi.

Sonra yüksek sesle konuşmuş olduğu için, Jeanne’i uyandırdığı korkusuyla gelip yatağın üzerine doğru eğildi. Çocuk, dudaklarında o belli belirsiz gülümseme, pembe pembe uyuyordu. Sessizliğe kavuşan odada bir rahavet vardı. Örtüler, mobilyalar, dağınık elbiseler, huşulu, âdeta huzur bulmuş bir uyuklama içindeydi. Her şey, pencerelerin ikisinden de giren şafak aydınlığı ortasında yüzüyor, dinleniyordu.

Hélène yine karyolanın duvar tarafında ayakta duruyordu. Doktor karyolanın diğer tarafındaydı. İkisi arasında da hafif hafif nefes alarak uyuyan Jeanne vardı.

Hélène doktorun sorularına anımsayarak kısık sesle devam etti:

“Babası sık sık hastalanırdı. Ben öteden beri sıhhatliyimdir.”

O ana kadar onun yüzüne bakmamış olan doktor gözlerini kaldırdı, gülümsemekten kendini alamadı. Onu gerçekten de çok sıhhatli ve sağlam bulmuştu. Hélène de o içten ve sakin tebessümüyle gülümsedi. Sağlam sıhhati onu mutlu ediyordu.

Doktor gözlerini Hélène’den ayırmıyordu. Hiç bu kadar muntazam bir güzel görmemişti. Uzun boyu, muhteşem endamıyla Hélène, sarışın, altın parıltılı, kestane rengi saçlı bir Juno’ydu*.

---

* Roma mitolojisinde tanrıça Juno, en büyük tanrı olan Jüpiter’in karısıdır. Yunan mitolojisindeki Hera’ya eşdeğerdir. -ed.

Başını ağır ağır çevirdiği zaman, profili heykel gibi yumuşak bir pürüzsüzlük alıyordu. Gri gözleri, beyaz dişleri, bütün yüzünü aydınlatıyordu. Ona makul ve metin bir eda veren yuvarlak, etlice bir çenesi vardı. Fakat doktoru asıl şaşırtan şey, bu ananın çıplak teninin ihtişamıydı. Atkı daha da kaymış, gerdanı meydana çıkmış, kollar çıplak kalmıştı. Koyu altın rengi, iri bir örgü omuzlarından akarak memelerin arasında kayboluyordu. Yarım yamalak beline takıverdiği etekliği, dağınık ve tarazlı saçlarıyla Héléne, büyük bir şaşkınlık ifadesi almaya başlayan bu erkek bakışı karşısında iffetini yitirmeyen bir ihtişam, bir namus ve ahlak üstünlüğü sergiliyordu.

Kendisi de doktoru bir anlığına süzdü. Doktor Deberle, otuz beş yaşlarında, uzunca yüzü tıraşlı, kurnaz bakışlı, ince dudaklı bir adamdı. Héléne ona bakarken, doktorun da boynunun çıplak olduğunu gördü. Aralarında, uyuyan küçük Jeanne olduğu halde, böylece karşı karşıya durdular. Fakat biraz önce uçsuz bucaksız görünen bu boşluk daralıyor gibiydi. Çocuğun nefesi fazla hafifti. O zaman Héléne ağır ağır atkısını çekti, örtündü, doktor da ceke-tinin düğmesini ilikledi.

“Anne, anne,” diye kekeledi Jeanne uykusunda.

Uyanıyordu. Gözlerini açınca doktoru gördü, kuşkulandı:

“Kim bu? Kim bu?” diye soruyordu. Fakat annesi onu öptü:

“Uyu tatlım, biraz hastalandın da... Yabancı değil, bir dost,” dedi.

Çocuk hayret etmiş görünüyordu. Hiçbir şey hatırlamıyordu. Gözleri yine kapandı, tatlı bir eda ile:

“Uykum var! İyi geceler, annecik... Senin dostunsa, benim de dostum olur,” dedikten sonra tekrar uykuya daldı.

Doktor ilaçlarını toplamıştı. Sessizce selam verdi, çekildi. Héléne bir an çocuğun nefes alışını dinledi. Sonra karyolanın kenarına oturdu, gözleri dalgın, zihni dağınık, kendini unuttu. Yanık kalan lamba, bol gün ışığının ortasında sönükleşiyordu.

II

ERTESİ GÜN HÉLÈNE, gidip Doktor Deberle'e teşekkür etmenin uygun olacağını düşündü. Onu birlikte gelmeye zorlamak için yaptığı kabalık, doktorun Jeanne'ın yanında bütün geceyi geçirmesi, bir hekimin alelade viziteleri dışına çıkar gibi gördüğü bu hizmet onu utandırıyor. Bununla beraber, iki gün tereddüt etti; sorsalar söyleyemeyeceği sebeplerle bu ziyareti yapmak istemiyordu. Bu tereddütler yüzünden kafası sürekli doktorla meşguldü; bir sabah doktora rastladı, çocuk gibi saklandı. Sonra bu utangaçlık hareketine çok canı sıkıldı. Sakin ve dürüst tabiatı, hayatına giren bu bulanıklığa karşı koyuyordu. Nitekim hemen o gün gidip doktora teşekkür etmeyi kararlaştırdı.

Çocuk salıyı çarşambaya bağlayan gece kriz geçirmişti. O gün de cumartesiydi. Jeanne tamamıyla iyileşmişti. Büyük bir telaşla koşup gelen Doktor Bodin, Doktor Deberle'i, fakir ve ihtiyar bir mahalle doktorunun, zengin ve meşhur bir meslektaştan bahsediş gibi hürmetle anmıştı. Ama yine de asıl servetin, Deberle'in bütün Passy tarafından saygı gösterilen babasından geldiğini kurnazca gülümseyerek anlatıyordu. Oğlu sadece, miras olarak bir buçuk milyonluk bir servete ve mükemmel müşterilere konma zahmetine girmişti. Gerçi Doktor Bodin, Deberle'in çok yetenekli bir çocuk olduğunu hemen ekliyor, küçük dostu Jeanne'ın sağlığı hakkında onunla konsültasyon yapmaktan büyük bir şeref duyacağını söylüyordu.

Saat üçe doğru, Hélène ile kızı evden çıktılar, birkaç adımda Vineuse Sokağı'na vardıktan sonra bitişik konağın kapısını çaldılar. İkisi de hâlâ matem kıyafetindeydi. Kapıyı fraklı, beyaz kravatlı bir uşak açtı. Hélène şark halılarında kapı perdeleriyle süslü bu geniş antreyi tanıdı; yalnız, sağda solda, jardiniyerler* dolusu çiçek vardı. Uşak, onları, perdeleri ve mobilyası sarıya ça-

---

* Jardiniyer: Üstüne veya içine çiçek konan süslü mobilya. -ed.

lan yeşil renkte bir küçük salona almıştı. Ayakta durmuş, bekliyordu. O zaman Hélène adını söyledi:

“Madam Grandjean.”

Uşak, sarılı siyahlı, son derece süslü bir salonun kapısını itti; yana çekilerek yol verdi, ismi tekrarladı:

“Madam Grandjean.”

Hélène kapının eşiğinde irkildi. Odanın öbür ucunda, şöminenin köşesinde, geniş eteklerinin baştan başa kapladığı dar bir kanepede oturan genç bir kadın görmüştü. Kadının karşısında, şapkasıyla atkısını çıkarmamış, yaşlı bir kadın misafir oturuyordu.

Hélène alçak sesle:

“Affedersiniz,” dedi, “Doktor Deberle’i görmek istiyordum.”

Aynı zamanda, önü sıra odaya soktuğu Jeanne’ın elini tekrar tuttu. Bu genç kadınla böyle birdenbire karşılaşınca şaşırılmış ve sıkılmıştı. Neden yalnızca doktoru görmek istediğini söylememiş, adını da söylemişti sanki? Hem, evli olduğunu da biliyordu.

Madam Deberle, tam o sırada, anlattığı bir olayı telaşlı ve biraz tiz bir sesle tamamlıyordu:

“Ooo! Harika, harika! Öyle bir gerçekçilikle ölüyor ki... Korsajını* şöyle kavırıyor, başını arkaya deviriyor, yemyeşil oluyor... Yemin ederim görmeli, Matmazel Aurélie...”

Sonra kalktı, büyük bir kumaş hışırtısıyla kapıya kadar geldi, şirin bir zarafetle:

“Lütfen giriniz, madam, rica ederim,” dedi. “Kocam evde değil... Ama girerseniz çok memnun olurum, hem de çok, emin olun... Galiba geçen gece şiddetli bir hastalık geçiren güzel hanım kız, bu... Rica ederim, bir dakika oturun.”

Hélène kendisine gösterilen koltuğa oturmak zorunda kaldı, Jeanne da bir iskemleye sıkıla sıkıla ilişti.

Madam Deberle küçük kanepesine tekrar gömülmüş, güzel bir gülüşle eklemişti:

* Korsaj: Kadın giysilerinin belden yukarı kısmı. -ed.

“Bugün, kabul günüm. Cumartesi günleri misafir kabul ederim de... Pierre de her geleni buraya alıyor. Geçen hafta damla hastalığı olan bir albayı getirdi.”

Madam Deberle’in, eline doğduğu ihtiyar ve fakir bir ahbap olan yaşlı misafir Matmazel Aurélie:

“Olacak iş mi Juliette!” diye mırıldandı.

Kısa bir sessizlik oldu. Héléne salonun süslerine, perdelere, etrafa yıldız gibi pırıltılar saçan siyah ve yaldızlı koltuklara bir göz attı. Şöminenin üstünde, piyanonun üstünde, masaların üstünde çiçekler duruyordu; pencerelerin camlarından, yapraksız ağaçları ve çıplak toprağı gözüken bahçenin bol aydınlığı girmektedir. Salon çok sıcaktı, sürekli yanan bir kalorifer sığağı vardı âdetâ; şöminede bir tek kütük korlaşıyordu. Sonra Héléne bir daha baktı, salonun şaşaaasının zevkle seçilmiş uyumlu bir bütünlükten geldiğini anladı.

Madam Deberle’in saçları kuzguni siyah, cildi süt gibi beyazdı. Ufak tefek, yumuk yumuk, rehavetli ve zarifti. Bütün bu yaldızların ortasında, başındaki gür siyah saçların altında, solgun teni bir altın pırıltısı ile yaldızlanıyordu. Héléne onu gerçekten çok güzel buldu.

Madam Deberle:

“Nöbetler feci şeylerdir,” diye devam ediyordu. “Lucien’im de geçirdi, ama bir yaşındayken... Ne kadar endişelenmişsinizdir, madam! Neyse, bu yavrucak şimdi iyileşmişe benziyor.”

Cümleleri uzatarak, o da Héléne’e bakıyor, onun göz alıcı güzelliği karşısında hayret ve hayranlık duyuyordu. Mağrur ve ciddi yüzlü, siyah matem elbiseli bu dul kadından daha şahane edalı bir kadın hiç görmemişti. Hayranlığı, elinde olmadan bir gülümseme ile kendini gösterirken, Matmazel Aurélie ile de bakıştı. İkisi de onu o kadar safdil bir hayranlıkla süzüyorlardı ki Héléne de onlar gibi hafifçe gülümsedi.

O zaman, Madam Deberle kanepesine yavaşça uzandı, beline asılı yelpazeyi eline aldı.